

ОМИЛИЈА СВЕТОГ ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА ЖИЧКОГ

Изговорена на Јеванђељску перикопу, прочитаној у *двадесет и трећој* недељи по
Духовима

Јеванђеље о спасењу човека и пропасти свиња

Мт 8, 28-34; 9, 1. Зач. 28.

„А кад он дође на ону страну у земљу гергесинску, среташе га два бјесомучника, излазећи из гробова, тако опака да не могаше нико проћи путем оним.

И гле, повикаше говорећи: (та хоћеш од нас, Исусе, Сине Божију? Зар си дошао амо прије времена да нас мучиши?

А далеко од њих пасијаше велико крдо свиња.

И демони га мољаху говорећи: Ако нас изгониш, дозволи нам да идемо у крдо свиња.

И рече им: Идите. И они изишавиши отидоше у крдо свиња. И гле, навали све крдо свиња са бријега у море, и утопише се у води.

А свињари побјегоше; и дошавши у град казаше све, и за бјесомучнике.

И гле, сав град изиђе у сусрет Исусу; и видјевши га, молише да оде из њиховог краја.“

Учинише људи неправду према Богу, па се они расрдише на Бога. О, људи, ко има право на кога да се срди?

Затворише безбожни уста и помислише: да не спомињемо име Божје, да би га нестало из овога света! О, жалосни људи, ваша су уста у мањини у пространом свету. Јесте ли видели и чули, како брана чини реку гласном? Без бране река беше нечујна и мутава; и гле, брана јој отвори грло! Свака кап доби језик.

И ваша ће брана учинити то исто: отвориће грло безгласним, и напуниће мутаве говором. Ако престану ваша уста да исповедају име Божје, уплашићете се чујући да га исповедају чак и бесловесни и немушти. Заиста вам кажем: ако ви заћутите, **камење ће повикати**. Ако и сви људи на земљи заћуте, трава ће проговорити. Ако и сви људи избришу име Божје између себе, оно ће бити исписано дугама по небу и огњем по сваком зрну песка. Тада ће се песак створити људима, а људи песком.

Небеса казују славу Божију, и дела руку Његових гласи свод небески. Дан дану казује, и ноћ ноћи јавља (Пс. 19, 1-4). Тако говори Боговидац и Богопојац. А како ви говорите? Ви презриво ћутите о Богу; зато ће камење проговорити: А кад камење проговори, ви ћете хтети говорити, али нећете моћи. Узеће се од вас и даће се камењу. И камење ће бити људи, а ви камење.

Десило се у старо време, да су тврдоусти људи гледали у лице Сина Божјег и нису Га познали, нити се језик њихов одрешило, да Га прославе. Тада је живи Бог отворио језик демонима, да они застиде људе својим признањем Сина Божјег. Демони, гори од камења

и јефтинији од песка, завапили су у присуству Сина Божјег онда, кад су људи стајали мутави око Њега. Па кад је оно што се сасвим отпадило од Бога било принуђено, да исповеди име Божје, како ли неће непорочно камење, које се слепо покорава вољи Божјој!

Чита Бог лекцију људима не само кроз небеса, напуњена ангелима и окићена звездама, и не само кроз земљу, сву покривену гласилима бића Божјега, него чак и кроз демоне. Да би само дао прилике безбожнима, који се брзо спуштају у Ад, да се ма од чега застиде и подигну у висину, и спасу душу своју од понора, огња и смрада.

Пошто су се чак и изабрани људи, који су пратили Господа Исуса по свету, показали маловерни, то их Господ поведе у један предео најцрњег незнабоштва, да би их тамо застидео и изобличио њихово

маловерство оним што ће се догодити. А то што се догодило описује данашње јеванђеље.

А кад Исус дође на ону страну (мора) у земљу Гергесинску, среташе га два бесна, који излазе из гробова, тако зла да нико не могаше проћи путем оним. Гергеса и Гадара били су градови у земљи незнабожачкој, с оне стране мора Галилејског. То су била два града између десет градова, који су негда постојали на обалама овога мора. Код јеванђелиста Марка и Луке место Гергеса помиње се Гадара, што значи само, да су та два града стајали на близу један другог, и да се догађај, који се прича, десио негде на домаку оба та града. Јеванђелисти Марко и Лука спомињу једнога бесног, док Матеј спомиње двојицу. Прва двојица спомињу једнога од њих двојице, који је био страшнији и као страшило целој овој околини познатији, док Матеј спомиње обојицу, пошто су обојица били од Господа излечени. А да је један од њих био познатији од свога друга види се из описа Светога Лукс, који каже, да је тај бесомучник био из града - *један човек из града*, те је као грађанин морао бити познатији у граду него ли онај други, који је на сву прилику био из села. И још се то води опет из речи Лукиних, да у ономе *бејашу ђаволи од много година*, и мало даље, да га они мучаху *одавно*, што значи, да је он био стари болесник, те због своје многогодишње болести и веома познат у целој овој околини. Да је он био много бешњи и луђи од свог друга види се то из Лукиног наглашавања, да су га људи везивали у вериге и путе, но да је он кидао све везе, *и тераше га ђаво по пустињи*. То је, дакле, разлог, зашто два јеванђелиста помињу само једног бесног, мада су била двојица њих. И ми се дан-данас често служимо тим начином описивања неког догађаја, помињући, на пример, само вођу једне ухваћене разбојничке дружине. И кад је ухваћена цела дружина са харамбашом, ми говоримо, да је ухваћен тај и тај разбојнички харамбаша. Тако и јеванђелисти. Па као што Марко и Лука допуњавају Матеја у једној појединости, наиме у опису главног бесомучника, дотле Матеј допуњује Марка и Луку у другој појединости, наиме у спомињању обојице бесомучника.

Ови бесомучници живљаху у гробовима, и из гробова излажаху и лутаху по пустињи, и узнемираваху људе по пољима и друмовима, нарочито по оном другом, у близини кога они становаху. Незнабошци су имали гробове најчешће крај друмова и путева, што није била реткост ни код Јевреја. Токо гроб Рахилин налази се крај пута што води из Јерусалима у Витлејем; гроб Манасијин крај пута ка Мртвоме Мору. Савладавши ова два људска бића ђаволи су се сада служили њима као својим оруђем, да пакосте другим људима. Јер је главна особина људи, поседнутих ђаволима, да чине само

пакост и зло. Они су обнажени од свакога добра. **И у хаљине не облачаше се**, вели се за онога једнога од њих. То јест: поред своје телесне нагоде и душа његова не беше одевена ни у какво добро, ни у какав дар Духа Божјег, но беше сва гола и празна од добра, које је дар Божји. А обојица беху тако опаки и зли, **да не могаше нико проћи путем оним.**

И гле, повикаше и рекоше: што је теби до нас Исусе, Сине Божји? Зар си дошао амо пре времена да нас мучиш? У овој вици ђаволској најважније је то, што ђаволи познаше Исуса као Сина Божјег и у ужасном страху од Њега јавише то гласно. Да се постиде људи, који гледаху у лице Гаспода и не могаху Га познати, или познавши Га не смедоше Га признати и јавно исповедити ("Зато што су и ученици и народ називали Њега човеком, зато сад долазе демони и објављују Његово Божанство" - Зигабен). Нису ђаволи, истина, јавили Христа са осећајем радости и задовољства, као човек кад нађе неко велико благо, па се обрадује и узвикне, или као што је апостол Петар радосно узвикнуо: **Ти си Христос, Син Бога Живога** (Мат. 16, 16); него су они узвикнули од страха и ужаса, видећи пред собом свога Судију. Али тек узвикнули су и објавили су Онога, од чијег имена највише стрепе, и чије име они највише заташкавају међу људима и бришу из срца људског. Узвикнули су у муци и очајању, слично многим људима, који само у муци и очајању покрећу језик, да изговоре име Божје.

Што је теби до нас Исусе, Сине Божји? питају демони. То јест: шта има заједничко између Тебе и нас? Нашто Твоја неочекивана и нежељена посета? **Како се слаже Христос с Велијаром** (II. Кор. 6. 15)? Не слаже се никако. Зато Велијарове слуге, мучитељи људи, и питају Христа, откуд Он да им дође? И то: **пре времена, да нас мучиш**. Значи: они очекују час судни и мучење на крају времена. Сама појава Христа пред њима за њих је мучење, и то страшније мучење него светлост за кртице, него огањ за пауке. У одсуству Христа демони су безочни и дрски у толикој мери, да собом поседнуте људе понижавају испод скотова, и да испуњавају страхом сву околину - **да не могаше нико проћи путем оним**. А у присуству Христа они су не само ропски уплашени него страшљивички понизни - слично сваком тиранину пред судијом својим - јер гле, почеше понизно молити Господа, да их не најури у бездан. **И мољаху Га да им не заповеди да иду у бездан**. Да им не заповеди, јер, значи, ако им Он заповеди, они морају отићи у бездан. Таква је власт и сила Христова. А бездан је њихово право обиталиште и мучилиште. За началника свих демона говори видовити пророк: **Како паде с неба звезда Даница? - Ти се у пакао сврже, у дубину гробну** (Ис. 14, 12-15), тамо где је плач и шкргут зуба. Због греха људског, а по Божјем попуштењу, демони су пуштени у људе. И њима је лакше у људима него ли у бездану. Јер кад су у људима они муче људе, а кад су у бездану муче сами себе. И у људима они су на мукама великим, но те муке њихове ублажене су тиме, што још неко дели њихово мучење. Ђаво је пакосник тела, **жалац у месу**, како га назива апостол, који је осетио његово присуство (II. Кор. 12, 7). Уз тело као уз степенице он се пуже до душе, хвата се срца и ума човечјег; док све не разједи, не унакази, не испразни од божанске красоте и чистоте, од разума и правде, од љубави и вере, од наде у добро и воље за добром. Тада он уседне у човека као у свој престо и ухвати све конце од човековог тела и душе у своје руке, и човек му постаје као скот, кога он јаше; свирала, кроз коју он свира; звер, кроз коју он уједа. Такви су били и ови бесомучници, о којима је реч у јеванђељу. Не каже се, да они видеше Христа; нити да Га они познаше; нити да Га они ословише; нити уопште да они поведоше неки

разговор с Њим. То све учинише ђаволи, што беху у њима. Бесомучници су као непостојећи, као два мртва гроба, које су ђаволи гурали пред собом и гонили својим бичем. Овакве људе излечити значи васкрснути мртве; и још више. Јер мртав човек значи: душа одвојена од тела. Ако је душа у рукама Божјим, Бог је може повратити у тело, и ово оживети. Али код ових поседнутих нешто је страшније од смрти. Јер душа њихова је украдена и заробљена ђаволима; и ђаволи је држе у својим рукама. Треба, дакле, душу човечју од ђавола отети, треба ђаволе из човека истерати, и душу човечју у човека повратити. Зато је и чудо исцељења бесних у најмању руку равно чуду васкрсења мртвих, ако не и веће.

Дошао си овамо *пре времена* да нас мучиш! говоре ђаволи Христу. Значи, да они већ знају, да их на крају крајева чека мука. О, кад би грешни људи могли бар то знати: да и њих чека мука, и то не мања од оне муке, која ђаволе чека! Ђаволи знају, да ће им се на крају крајева измаћи из руку човечји род, њихов главни брст, и да ће бити сурвани у тамни бездан, где ће сами себе глодати и јести. Велики пророк говори за началника ђавола, да ће се избацити *из гроба својега* (то јест из тела поседнутих људи) као гадна грана, и још - *као погажени стрв* (Ис. 14, 19). А сам Господ сведочи: *ја видех Сатану где спаде с неба као муња* (Лк. 10, 18). Видеће то на крају крајева и они људи, када као грешници полете попут те муње у огањ вечни, *приправљен ђаволу и слугама његовим* (Мат. 25, 41).

А док ђаволи у страху и трепету мољаху Христа, дотле једно велико крдо свиња, *око две хиљаде*, мирно пасијаше онде по брегу. И ђаволи мољаху Господа: *ако нас изгониш, пошљи нас да идемо у крдо свиња*. Наиме: само нас не терај у бездан, него нас пошљи бар у свињска тела. *Ако нас изгониш!* Не кажу из човека; неће ни да помену име човечје, - толико им је оно мрско. Јер од свих створења у васиони ђаво ништа тако не мрзи као човека, нити и чему тако завиди као човеку. А Господ Исус, напротив, нарочито наглашава ту реч - човек: *изиђи, душе нечисти, из човека!* Њима се не иде из човека; они би несравњено више волели остати у људима него ићи у свиње; јер шта могу учинити од свиња? Док људе могу учинити свињама, што је још горе, него што могу учинити од свиња? Уосталом и кад су у свињама, или ма у ком другом створењу, њихова је пакост управљена против човека. И кроз свиње они ће се старати, да нашкоде човеку; ако не иначе а оно тиме, што ће потопити свиње и изазвати гнев људи против Бога. Зато кад је у питању празни бездан, они више воле и у свиње него у бездан.

И рече им Господ: идите. И они изишавши отидоше у свиње. И где, навали сав крд с брега у море, и потопише се у води. Исто тако могли су зли духови натерати и та два бедна човека, да се утопе у море, да им сила Божја није то спречавала. Бива, међутим, и бива неретко, да сумашедши или сломе се с неке висине, или утопе се у води, или скоче у огањ, или се обесе. Зли демони их на то наводе. Јер њима је циљ не само да затрују људски живот, него и да душу убију за обадва света. Но бива често опет, да Бог, по Својим премудрим саображењима, сачува људе од такве смрти.

Но зашто Господ Исус посла зле духове баш у свиње? Он их је могао послати у дрвеће, или у камење; зашто баш у свиње? Не зато, да би учинио по жељи ђаволима, но зато да поучи људе. Где су свиње, ту је нечистоћа, а нечисти духови воле нечистоћу; и где ове нема. они је ту силом стварају. И где је мало има, ту се они брзо намамљују, и од мало хитро стварају много. А кад се они уселе и у најчистијег човека, нагомилају у њему

брзо свињску нечистоту. Тиме пак што су свиње похрлиле и брзо се потопиле у море, хоће Гаспод да нас поучи, како је халапљивост и прождрљивост слабо отпорна према сили демонској, и да нас опомене на пост. Шта има халапљивије и прождрљивије од свиња? Па гле, како их демонска сила брзо савлада и упропасти! Тако бива и са халапљивим и прождрљивим људима, који мисле, да многим ждерањем сабирају снагу у себе. Међутим тиме не сабирају снагу него слабост, - и физичку и духовну (*"Ја знам, да лекари не преписују болним различна јела но уздржање и неједење. Да нећеш ти да кажеш, да лаћари лакше могу спасти лаћу претоварену, него ли лаћу умерено натоварену и лаку?"* - *Василије Велики: Слово 10., о посту*). Прождрљивци су некарактерни људи, слаби пред људима и још слабији пред демонима. Ништа лакше демонима него њих гурнути и потопити у море душевне смрти! Но још је из тога јасна поука, колико је страшна сила демонска, кад је Бог не задржава. Демони, који су били у само два човека, савладали су и подавили за неколико тренутака око две хиљаде свиња. Но тамо их је Бог задржавао док Христос није дошао - да покаже Своју силу и власт над њима; а овде их је Бог пустио - да се покаже сила демонска. Кад би Бог попустио, демони би за неколико тренутака учинили са свима људима на земљи оно што су учинили са свињама. Но Бог је Човекољубац, и Његова безгранична љубав држи нас у животу и штити нас од најљућих и најстрашнијих непријатеља наших.

Али, рећи ће неко, зар није жао било Господу, прво да толике свиње пропадну, а друго да се толика штета нанесе грађанима? Опет сам ђаво наводи људе на овакве мисли, тобож да се покаже он сажаљивији од Христа! Но шта су свиње до покретна трава? Па кад Богу није жао белих кринова у пољу, које данас облачи у већу раскош од цара Соломона, а сутра их сагорева огњем - зашто да му буде жао свиња? Или је ваљда теже Богу створити свињу него крин у пољу? Но неко ће опет рећи: не због лепоте него због користи. А зар свиња користи човеку само онда кад му храни и тови тело, а не и онда, кад му помогне просвећењу душе? А овде је овај други случај. ***Ви сте бољи од много врабаца***, рекао је Господ људима.

Нису ли људи бољи и претежнији и од много свиња, - па и од какве две три хиљаде свиња? Нека сваки помисли о себи и својој личној цени, па ће брзо доћи до уверења, да је поука човечанству, која је дата кроз овај догађај са свињама, врло јевтино стала. Јер требало је очигледно и - готово драстично - показати затупелом роду људском, прво, каква је нечистота ђаволска и друго каква је сила ђаволска. Никакве речи на свету не би могле то тако јасно изразити као бес и потоп свиња у ономе тренутку, када су их зли духови спопали. А какве би тек речи могле убедити незнабожачке грађане из Гергесе и Гадаре, када их ни овај страховито јасан доказ - не доказ него показ - ипак није могао пробудити од сна греховног, осветити над безданом, у који их демони немилосрдно - као и свиње - вуку, нити поучити вери у Свемоћнога Христа!

Јер, гле, шта се даље десило: свињари побегоше и јавише у граду и по селима. И гле, сав град изиђе на сусрет Исусу; и видевши Га молише, да би отишао из њиховог краја. Страх и ужас беше испунио и свињаре и грађане, и бијаху се, врло уплашили. Сви видеше што ни чули ни видели нису: бесомучне људе, од којих су годинама стрепили, где седе крај ногу Христових, мирни и паметни. И чуше причу од апостола и од својих свињара, како Христос исцели бесомучне људе, како легион демона уздрхта од страха при самој појави Христа, како Га у страху молише, да их пошаље бар у свиње, кад им не

да боравити у људима, и најзад како зли духови као вихор савитлаше свиње и сурваше их у дубину морску. Све то чуше; све то добро разумеше; и видеше два нова човека, до мало час гора него два мртваца, сада очишћена и васкрсла; и гледаше у лице кроткоме Господу, који стајаше пред њима, кротак и миран, као да не беше учинио веће чудо него да је Гергесинска брда претурио и бацио у море, - и од свега тога ови затупели грађани само једно задржаше у памети и у срцу, наиме: да су њихове свиње неповратно пропале. Место да клекну на колена и захвале Господу, што спасе два човека, они жале што погубише свиње! Место да зову Господа у госте, они Га моле да што пре оде од њих. Место да певају славу Богу, они кукају жалопојку за свињама. Но не журите, да осудите ове свињољубиве Гергесинце пре него се обазрете по данашњем друштву и пребројите све своје свињољубиве суграђане, који би исто тако као и Гергесинци више волели своје свиње него ли живот својих суседа. Или мислите, да је мало данас људи, чак и међу онима, који се крстом крсте и Христа исповедају устима и језиком, који се не би брзо решили, да убију два човека ради добитка две хиљаде свиња? Или мислите, да је много и међу вама оних, који би жртвовали две хиљаде свиња, да би спасли живот двојице лудих људи? О, нека се такви покрију дубоким стидом и нека не осуђују оне Гергесинце док прво не осуде себе. Кад би данас устали Гергесинци из гробова својих и почели бројати, набројали би у хришћанској Европи превелики број својих једномишљеника. Они су бар молили Христа, да иде од њих, а Европљани терају Христа од себе. Да би само остали сами, сами са својим свињама и својим господарима, демонима!

Цео овај догађај од почетка до краја има и свој још дубљи, унутрашњи смисао. Но и ово што рекосмо довољно је за поуку, опомену и пробуђење свих оних, који се осећају у своме телу као у гробу; који опажају дејство демонске силе у својим страстима, што их стежу као гвоздене путе и вериге, и вуку их у бездан пропасти; који при свем том цене човека у себи, то јест душу своју више него све свиње, сву стоку, све земно имање и богатство, и који траже лека и Лекара болести својој по цену свега што имају.

Цела пак прича завршава се овим речима: ***и ушавши Христос у лађу пређе море и дође у свој град.*** Ни речи не рече Он Гергесинцима. Шта помажу речи ту где не помажу таква божанска чуда? Не укори их. Шта помаже укоравати мртве гробове? Него ћутке сиђе низ брдо, уђе у лађу и оде од њих. Каква кротост, какво стрпљење, каква божанска узвишеност! Како је ништавна победа онога војводе (*Цезар*), који је гордо писао своме Сенату: "дођох, видех и победих!" Христос дође, виде, победи и - оћута. И оћутивши учини Своју победу дивном и вечном. Зато нека се незнабошци уче на примеру онога гордога војводе; ми ћемо се учити на примеру кроткога Господа Христа. Он се ником не намеће. Но ко Њега прима, прима живот; а ко Њега удаљује, остаје у обору свињском, са вечним беснилом и вечном смрћу.

Господе Исусе, Сине Божји, помилуј нас грешне, исцели и спаси! Теби нека је слава и хвала, заједно са Оцем и Духом Светим - Тројици једнобитној и неразделној, сада и навек, кроза све време и сву вечност.

Амин!